

Strážci paměti: 200 let muzejnictví v České republice

Odborná setkání na půdě Národního muzea

Ivana Kocichová

Memory Guardians: 200 Years of Museums in the Czech Republic

Expert Meetings Held on the Grounds of the National Museum

Strážci paměti: 200 let muzejnictví v České republice - společný projekt tří zemských muzeí, **Slezského zemského muzea**, **Moravského zemského muzea** a **Národního muzea**, má za sebou třetí rok svého trvání. Po roce 2014, který byl ve znamení oslav dvou set let existence Slezského zemského muzea, následovaly dva roky, které se v rovině projektu, zaměřené dovnitř muzejní obce, věnovaly aktuálním otázkám českého muzejnictví. Při příležitosti projektu se uskutečnily dvě konference, které vedle řady příspěvků, které byly jistě inspirací pro všechny zúčastněné, přinesly i zajímavá obecná zjištění o současném stavu českého muzejnictví.

Muzea bez bariér. Bezbariérová přístupnost, výstavnictví a komunikace. Takový byl název

konference pořádané pod hlavičkou projektu *Strážci paměti: 200 let muzejnictví v ČR* Národním muzeem, Moravským zemským muzeem a Slezským zemským muzeem v roce 2015, a to ve dne 14.–15. října v Nové budově Národního muzea. V rámci konference zaznělo celkem 18 příspěvků zástupců muzeí a galerií a specialistů věnujících se práci s osobami s postižením. První den konference byl věnován metodickým doporučením pro práci s jednotlivými cílovými skupinami, den druhý pak příkladům dobré praxe a také tematickému workshopu zaměřenému na komunikaci s návštěvníky se speciálními potřebami. Jak příspěvky samotné, tak následná diskuse a neformální rozhovory ukázaly několik

zprávy

Obr. 1: Komentovaná prohlídka expozice *Archa Noemova*, uskutečněná v rámci konference *Muzea bez bariér. Bezbariérová přístupnost, výstavnictví a komunikace*.

Ing. Mgr. Ivana Kocichová,
Ph.D.
Národní muzeum – Centrum
pro prezentaci kulturního
dědictví
ivana_kocichova@nm.cz

Obr. 2: Hmatová expozice
Tradiční lidová kultura
dotykem v Národopisném
muzeu Národního muzea.

zajímavých momentů, které více či méně ovlivňují snahy českých muzeí o zpřístupnění návštěvníkům se speciálními potřebami.

Řada muzeí sama sebe deklaruje jako bezbariérové. Pohled koncového uživatele však může být zcela opačný. I to ukázaly příspěvky věnované fyzickým bariérám. A také to, že muzea při realizaci stavebních bezbariérových úprav ne vždy spolupracují s odborníky na danou problematiku. Výsledek pak může být více než rozpačitý, jak ukázaly některé konkrétní prezentované příklady. Jde často také o zmaření nemalých finančních výdajů.

Ačkoli podnázev konference poukazoval na to, že organizátoři vnímají problematiku zpřístupnění návštěvníkům se speciálními potřebami komplexně, skladba příspěvků z praxe byla víceméně jednostranně zaměřená a pohybovala se zejména v oblasti muzejněpedagogické práce

s návštěvníkem. Není jistě náhodou, že to jsou právě muzejní pedagogové, lektori či pracovníci oddělení práce s veřejností, kdo si díky každodennímu kontaktu s veřejností uvědomují nutnost zpřístupnění muzea všem návštěvníkům intenzivněji. Bohužel mezi přednášejícími zcela chyběli muzejní pracovníci, zabývající se tvorbou výstav či výstavním designem. Přitom právě jejich práce představuje jakýsi základní stavební kámen pro práci s návštěvníkem se speciálními potřebami.

Čestnou výjimkou zde byly pouze prezentované projekty taktálních instalací, které jsou v českých muzeích trendem posledních let. Tzv. haptické stezky jsou v naprosté většině případů prvkem doprovázejícím výstavu či expozici, a tak rozšiřují její potenciál i pro návštěvníky s poruchami zraku. V rámci konference bylo prezentováno hned několik takovýchto projektů.

Za posledních pár let česká muzea také velmi postoupila kupředu, pokud jde o zpřístupnění neslyšícím návštěvníkům. Jedním z hybných motorů zde byl zájem cílové skupiny o muzea a Pražská muzejní noc, v rámci které od roku 2011 pravidelně probíhá Pražská muzejní noc pro Neslyšící.

Obr. 3: Konference Perspektivy české muzejní edukace.

Základem prezentovaných realizovaných projektů bylo nadšení pro věc, ochota změnit zavedené pořádky a často i práce nad rámec povinností. Iniciativa v oblasti zpřístupnění muzeí návštěvníkům se speciálními potřebami totiž stále často vychází tzv. zdola. Výhodou toho je jistě vysoká motivace pracovníků, na druhou stranu nevýhodou nezakotvenost aktivit v rámci organizační struktury či strategických dokumentů instituce.

Stále je před námi velké množství práce. Realizované projekty však ukazují, že ten největší krok už máme za sebou: Otázka zpřístupnění muzeí všem skupinám návštěvníků se již stala nedílnou součástí oborové diskuse.

Konference *Perspektivy české muzejní edukace*, pořádaná v Národním muzeu – Náprstkově muzeu asijských, afrických a amerických kultur ve dnech 10.–11. května 2016, zaměřila svou pozornost směrem, který je v současné době velmi diskutován zejména v souvislosti s profesí muzejního pedagoga. I tato konference přinesla celou řadu zajímavých poznatků.

Jedním z nich je, že cesta muzejních pedagogů za uvedením profese v katalogu prací se blíží ke svému cíli, na druhou stranu že uznání profese ze strany kolegů muzejníků je od tohoto cíle stále ještě vzdálené. Je však nutno podotknout, že tato situace se netýká pouze muzejních pedagogů, kteří jsou díky své organizovanosti v příslušné komisi při AMG „nejvíce slyšet“, ale také ostatních profesí z oblasti komunikace a práce s návštěvníkem. Musíme si však přiznat, že cestou k tomuto uznání však není pouze uvedení profese v katalogu prací, nýbrž také vysoká míra profesionality a kvalita prováděné práce. A samozřejmě vědomí muzeí své proměňující se role ve společnosti.

Teorii oboru bylo věnováno jen několik příspěvků. Je velmi potěšující, že zazněly i takové, které nastínily zcela jiný úhel pohledu na činnost muzeí či představily pohled zahraničí na danou problematiku. Většina příspěvků pak představovala realizované projekty či edukační činnost v jednotlivých muzeích. Mezi těmito nechyběl ani inspirativní pohled zvenčí – od autorů muzejně edukačního programu,

pocházejících mimo muzejní prostředí. Z řady příspěvků, které prezentovaly dílčí realizované projekty, osobní zkušenosti či vlastní projekty studentského výzkumu, byl patrný jistě zasloužený respekt k výsledkům práce akademické sféry v oblasti rozvíjení teorie oboru. Muzejní pedagogové – pracovníci muzeí – by však neměli rezignovat na vlastní odbornou publikační činnost. V oblasti propojení teorie a praxe jsou klíčovými hráči a i rozvoji muzejní pedagogiky jakožto vědnímu oboru mají jistě co nabídnout.

Využití digitálních technologií je velkým tématem nejen českého, ale i světového muzejnictví. Prezentované příspěvky potvrdily, že muzejní pedagogové si tuto výzvu uvědomují a digitální technologie se pomalu stávají jedním z nástrojů využívaných v muzejní edukaci. Otázka vzdělávání muzejních pedagogů, potřeba specializovaného VŠ oboru či jiná forma vzdělávání, byla otevřena jen krátce v diskusi: Existence oborů je jistě žádoucí. Nesmíme však zapomínat na to, že dobrého muzejního pedagoga dělá zejména aktivní a kreativní přístup, kladný vztah k návštěvníkům a zkušenosti.

Centrum pro prezentaci kulturního dědictví, organizátor konferencí, připravilo z obou setkání elektronické sborníky (publikovány na oborovém informačním portálu www.emuseum.cz). Vybrané příspěvky z konferencí byly navíc vydány tiskem ve sborníku *Muzea a veřejnost. Aktuální otázky* (2016).

Obr. 4: Workshop v rámci konference *Perspektivy české muzejní edukace*.